

Meddig jutottunk?

Ha a jogot és bölcsességét hosszú szerves fejlődés termékének tekintjük, úgy civilizációs érettségben talán még az utolsó ún. békeévek fejlettségéhez sem érkeztünk – vissza. Akkor van-e mit egyáltalán folytatnunk? Vagy újrakezdenünk kellene, hátrahagyva a kommunizmus bukása utáni iránytévesztést, ha lenne s lehetne egyáltalán újrakezés a történelemben?

Kormányprogram aligha szólhat egy általános társadalmi szellemi megújulás igényéről. De ünnepi dikció emlegetheti, részletezheti, néhány legkívánatosabb irányát ki is jelölheti. Az eddig elhangzottak közül leginkább a természetes értelem, mindennapi erkölcsünk és gondolkodásunk, és magatartásformáinknak végre saját természetes jussára visszajuttatása tűnik a legfontosabbnak. Annak módszertani vezérlő gondolat gyanánt elfogadását jelenti ez, hogy semmiféle mesterséges indok vagy konstrukció (bármiféle pénzügyi, gazdasági vagy jogász körökből, avagy vízügyi vagy egyéb követhetle-

nül ezoterikus belátásból eredjen is) végső soron nem írhatja felül józan eszünk belátását. Vissza kell hát találnunk magunkhoz; saját erőnkre rá kell újból ébrednünk.

Hallatlan feladat ez; de vállalható s vállalandó. Még ha sokat követel is; még ha csakis annak tisztázásával indulhat is, hogy egyelőre még az út elején állunk.

Zárszóként ezért aligha mondhatnék mást, annál világosabbat és őszintébbet, mint amit a háborús angol miniszterelnök mondott kormányalakítása után, belépve a parlament alsóházába: „Nem ígérhetek mást, csak vért, gyötrelmet, könnyeket és verejtéket.”⁷

7 Winston Churchill, 1940. május 13-án: „I would say to the House as I said to those who have joined this government: I have nothing to offer but blood, toil, tears and sweat. We have before us an ordeal of the most grievous kind. We have before us many, many long months of struggle and of suffering.” A <http://en.wikipedia.org/wiki/Blood,_toil,_tears,_and_sweat> vezet vissza ezt korábbi szóhasználatra Giuseppe Garibaldi (1849), majd Theodore Roosevelt (1917) részéről.

BENKE LÁSZLÓ

Jack Londonhoz, Az élet szerelme írójához

*Jack, Jack,
te még tudtad:
„vagy a farkas vagy én”;*

*aranyra,
gazdagságra vágytál,
nem telt már morzsányi kenyérre se,
te még tudtad
miért csinálják
a szegénységet és a gazdagságot,
te még valódi nagy kalandért
mehettél északra föl,*

*s megrakódva,
éhezéstől elgyötörve
szórhattad szét aranyrögöd,
aranyporod,*

*s a tócsa tükrében saját arcodtól
elborzadva
mégsem adhattad föl,*

*a beteg farkas éhes szája elől
foggal és körömmel
védhetted az életed,*

*Jack, Jack,
szent őszám
az alaszakai éjben,
te még szemtől-szembe kaptad a végzetet:
„vagy a farkas vagy én”,*

*a küzdő fenevad
elharapta volna torkod,
de ahogy az övét te haraptad el*

*s vére szádba csorgott,
visszatért testedbe az élet szerelme –*

*Jack, Jack,
de hát miféle szerelem ez az élet szerelme.*